

[ALEKSEJAUS TOLSTOJAUS PETRAS PIRMASIS], *Vairas*, 1936, nr. 10, p. 217–220.

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos rankraštyne, Vinco Krėvės fonde (F9-155), yra išlikęs rankraštinis Kazio Borutos atsiliepiamas apie šią recenziją, greičiausiai skirtas *Literatūros* žurnalui. Rankraščio viršutiniame kairiajame kampe autoriaus įstrižai užrašyta: *Juokų skyriui*. Redaktoriaus patikslinta: *Literatūra šypsosi*. Tačiau replika žurnale nepasirodė.

SUTINUSI SAULĖ, ARBA „GRAMATIEJŲ“ PRASIMANYMAI *Vairo* 10 nr. H. Radauskas pasišauna išniekinti A. Tolstojaus *Petro Pirmojo* vertimą. Ar išmano jis ką nors apie vertimo meną, ar moka kalbų, – nesvarbu, svarbu iškoneveikti svetimą darbą. Tai ir stveriasi darbo. Pasideda vertimą ir originalą, pasiima J. Barono žodyną ir pradeda tikrinti, ar vertimo visi žodžiai atitinka žodyną. Na, ir atranda: rusiškai yra paukščiai „s nogot“ didumo, o lietuviškai – *nykščio* didumo. Baisus dalykas! Recenzentas norėtų, kad ir lietuviškai būtų paukščiai nago didumo, nors tai būtų ir nesąmonė. Arba vėl – skurdžius Ovdokimas pasakoja pasaką apie šykštuolį, smarkiai jį iškeikdamas. Recenzentas betikrindamas žodžius atranda, kad vienur žodis „skareda“ neišverstas raidiškai, bet pavartotas žodis, kuris atitinka pasakos dvasią ir stilių. Recenzento galva, čia reikėjo

išversti „šykštuolis“, nors tai prasmės ir stiliaus atžvilgiu (*skareda* – tai ne šykštuolis, bet keikiamasis šykštuolio pavadinimas) iškreiptų pasakojimą.

Panašios vertės ir kiti jo surasti vertimo „griekai“. Bet juos aiškinti – gaila laiko ir vietos. Yra rusiškas posakis „krugom durak“, kuris lietuviškai išverčiamas „kvailas per visą pilvą“. Recenzentui pirma reikėtų išsiaiškinti šitą paslaptį.

Bet p. H. Radauskas, pasirodo, ne tiktai kalbą gerai moka ir daug išmano apie vertimo meną, bet ir apie stilių. Jis apkaltina vertėją „sistematiškai suprastinus ir sušvelninus Tolstojaus žodžius, vaizdus ir stilių“. Kas dėl žodžių, jau mes matėme recenzento išmonę, o dėl stiliaus jis taip apkaltina: originale yra „solnce sadias' raspuchalo“, kas lietuviškai visai tiksliai išversta „saulė nusileisdama pasruvo“. Recenzentui čia matos baisus stiliaus suprastinimas ir jis mano (J. Barono žodyne *puchnut'* – tinti), kad turėtų būti išversta „saulė leisdamos tino“. (Stebimės, kodėl recenzentas neišvertė „saulė atsisisdama sutino“, nes rusiškas *saditsia* juk atsisisėti, p. H. Radauskai?) Tai mat, kokios bėdos kartais recenzentus ištinka, kai net su žodyno pagalba nesugeba suprasti svetimos kalbos teksto, o apie stilių tokiem vyram kalbėti, kada jiems saulės tinsta, iš viso per anksti.

Tačiau tai nekliudo p. H. Radauskui akiplėišiškai, kaip pasamdytam, dergti svetimą darbą ir šmeižti vertėją. Nejaugi *Vairo* redakcija tokiam kilniam darbui negalėjo rasti bent kiek geresnį „gramatiejų“?

b.